

Проповідувати, як апостоли

РОБЕРТ БЕРРОН

29 СІЧНЯ 2020

Я люблю книгу Діянь апостолів і часто раджу її тим, хто вперше береться за Біблію. Повна барвистих розповідей, пригод, мученицьких смертей, переслідувань і морських подорожей, вона справді захоплює читачів. Але насамперед ця книга подобається мені тим, що показує, як непросто бути послідовником Ісуса. Задовго до появи парафій і дієцезій, Ватикану й решти церковних структур, був просто гурт братів і сестер, яких захват від факту воскресіння підштовхнув вирушити назустріч світові, а разом і своїй смерті, несучи Ісусове послання.



Рельєф із шістьма апостолами, XIV століття

Книга Діянь містить чудові приклади християнського проповідування, бо переказує кілька найдавніших апостольських промов. Якщо уважно прислухатися до них, можна багато дізнатися як про хорошу проповідь, так і про природу самого християнства. Чудовий приклад – це описана в другій главі Діянь проповідь, яку виголосив святий Петро вранці П'ятдесятниці. Ми довідуємося, що Петро «виступив із одинадцятьма» і «підняв голос». Урок перший: усі легітимні християнські повчання та промови – апостольські, тобто ґрунтовані на свідченнях перших, найближчих послідовників Ісуса. Єпископи вповноважені проповідувати саме тому, що вони – наступники апостолів; а священників і дияконів офіційно уповноважують проповідувати єпископи. Це має гарантувати, що слова проповідників не просто будуть утіленням приватної думки чи поточного культурного консенсусу, а виростатимуть із досвіду тих, хто особисто знав Ісуса.

То як же звучить апостольська проповідь? Петро каже: «Нехай, отже, весь дім Ізраїля напевно знає, що Бог зробив Господом і Христом оцього Ісуса, Якого ви розіп'яли». Зауважте насамперед силу і твердість цих слів. У них немає геть нічого слабкого, невизначеного, непевного. Це не той проповідник, який ділиться з усіма своїми ваганнями, занурюється в нюанси, деталі, багатогранності й неоднозначності віри. Це хтось, хто висловлює (на повний голос!) своє абсолютне переконання. І в чому ж він переконаний? «Що Бог зробив Господом і Христом оцього Ісуса, Якого ви розіп'яли». Термін «Христос» – «Месія» по-грецьки – має сенс помазання; тобто йдеться про нового Давида, а отже, про сповнення очікування народу Ізраїлевого. Хороша проповідь завжди вказує на зв'язки Ісуса з Ізраїлем, бо Його можна осягнути тільки *kata ta grapha* – згідно з Писанням. Ісус, висмикнутий поза межі ізраїльської історії, скоро перетворюється на простого релігійного наставника чи на вчителя вічних духовних істин.

Та Він не тільки Христос; Він ще й «Кіріос» – «Господь». У цьому терміні за часів Петра й Ісуса були поєднані єврейський і римський сенси. Для юдеїв він позначав Ягве, Бога Ізраїлю, бо єврейське слово «Адонай» – «Господь» – зазвичай уживали замість невимовного тетраграматона YHWH. Павло, який постійно називає Ісуса Господом, каже, що Йому було дане ім'я, вище за всі інші, – і має на увазі ім'я Боже. Тому проповідь, що оминає чи затіняє божественність Ісуса – це не апостольська проповідь. Римляни розуміли титул «Кіріос» по-своєму: так називали Цезаря, маючи на увазі, що йому належить остаточна відданість. Чи бачите ви, яким гострим і підривним було свідчення, що Ісус – це Господь, а Цезар, відповідно, – ні? Чи розумієте, чому всіх, хто наважувався це проголошувати, зазвичай ув'язнювали та/або страчували? Один англіканський єпископ ХХ століття схопив це в яскравій паралелі: «Коли проповідував Павло, зчинялися бунти; коли проповідую я, мені подають чай».

Хороше, справді євангельське проповідування має на меті привабити людей до Церкви. А те, що сьогодні вони воліють триматися від Церкви подалі, як на мене, вказує на не дуже високу якість наших проповідей.

Зверніть увагу, що Петро не підлещується до слухачів: «Бог зробив Господом і Христом оцього Ісуса, Якого ви розіп'яли». Він не намагається пом'якшити удар, не прагне здобути друзів і вплинути на людей, а навпаки, якнайпряміше називає гріх своєї аудиторії. І саме це «аж до глибини серця» вражає тих, хто його слухає. Повірте, абстрактні духовні принципи, снадійні кліше й вічні моральні істини не вражають людей аж у серце. Петрові слухачі вигукують: «Що нам робити?» – а він проповідує далі: «Покайтесь, і нехай кожний з вас охреститься в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів». Справжня євангельська проповідь мусить бути заклик до покаяння, до переміни життя. Якщо вона не провадить до каяття й постанови змінитися, то не вражає серця. Це в жодному разі не означає, що треба лякати й принижувати; ідеться радше про те, аби переказувати послання Ісуса так виразно й переконливо, щоб люди самі побачили, як низько впали, і захотіли змінитися.

Петро підсумовує: «Рятуйтеся від цього лукавого покоління». Послідовники Ісуса – це святий народ, вибраний люд. Наші розум і воля оновлені; нам необхідно чітко вирізнитися на тлі світу. Якщо ми думаємо й діємо, як усі, то ми не сприйняли Євангелія. І якщо все, що лунає з амвона, можна почути в токшоу, у дискусійних клубах і в політичних суперечках, то ми не чуємо Євангелія. Автор Діянь пише: «І того дня до них пристало яких три тисячі душ». Я знаю, що геть усі радять не турбуватися про числа, і це справді слушно, адже Бог, як назала Мати Тереза, хоче, аби ми були не успішними, а вірними. Однак Біблію, подобається це нам чи ні, числа цікавлять. І хороше, справді євангельське проповідування має на меті привабити людей до Церкви. А те, що сьогодні вони воліють триматися від Церкви подалі, як на мене, вказує на не дуже високу якість наших проповідей.

Усім проповідникам я можу порадити ретельно придивитися до керигматичних промов у Діяннях апостолів. Якщо ви проповідуватимете, як Петро, вам навряд чи щоразу подаватимуть чай, але слухачі принаймні знатимуть, що їх вразили аж до глибини серця.

